

navzájom sa dopĺňajúci. Oba systémy právnej ochrany totiž sledujú, aj keď každý inými prostriedkami, rovnaký cieľ, ktorým je podpora inovácie, ekonomického rastu, súťaživosti a v dôsledku toho zlepšenie blahobytu konečného spotrebiteľa.“

Publikácia je vyváženým celkom prinášajúcim analýzu rôznych oblastí vzťahu súťažného práva a práva duševného vlastníctva. Čitateľ z výsledku, ktorý mu táto publikácia ponúkne, nebude sklamaný; okrem množstva informácií a bibliografických odkazov totiž prináša aj analýzu aktuálnych problémov, či praktických riešení a ponúka tak priestor pre vlastné vedecké bádanie čitateľa.

E-government v České republice: právní a technologické aspekty

Václav Stupka

MATES, Pavel a Vladimír SMEJKAL. *E-government v České republice: právní a technologické aspekty*. 2. podstatně přeprac. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2012, 464 s. ISBN 9788087576366.

Rapidní rozvoj informačních a komunikačních technologií (ICT) v poslední etapě měl za následek vznik velmi významného technologického potenciálu. Příležitosti využití tohoto potenciálu se velmi dynamicky chopily soukromé společnosti, které velmi brzy začaly nabízet tradiční služby ve virtuálním světě. Dnešní moderní informační společnost považuje za naprosto samozřejmé, že lze nakupovat, aniž bychom se fyzicky vydali do obchodu, nakládat s finančními prostředky na účtu, aniž bychom museli navštívit banku, či odeslat zprávu na druhý konec světa, aniž bychom museli hledat poštu. Tyto dnešní samozřejmosti byly ještě v době nedávné považované za sci-fi. Výše zmíněný technologický potenciál však tímto zdaleka není vyčerpán, technologie se dále rozvíjejí a nabízejí nové možnosti a denně jsou představovány nové služby poskytované jejich prostřednictvím.

Poněkud pomaleji na tento trend reagovala veřejná sféra; počítače sice postupně nahradily psací stroje a e-mail nahradil pro neformální komunikaci listinnou poštu, výrazný vliv ICT na veřejnou správu je však patrný až v posledních několika letech.

Po celém světě jsou představovány nové inovativní projekty, jejichž cílem je za pomoci ICT zajistit větší efektivitu, rychlost, transparentnost a dostupnost veřejných služeb. Pro tento jev, díky kterému se také dříve nepředstavitelné stává realitou, se ustálil pojem e-Government.

Ani Česká republika nezůstává pozadu a uvědomuje si, že bez rozšiřování veřejných služeb poskytovaných prostřednictvím ICT nebude schopna naplnit očekávání dnešní moderní společnosti. V poslední dekádě bylo představeno velké množství různých projektů, které utvářejí český e-Government a které s většími či menšími úspěchy realizují české veřejnoprávní instituce. Mezi dílčími projekty tohoto typu lze identifikovat ty

klíčové, které elektronizaci veřejné správy zásadním způsobem ovlivňují a definují trend dalšího vývoje.

V předložené knize e-Government v České republice se autoři zaměřují na hlavní projekty, které představují fundament pro další budování českého e-Governmentu, zejména Czech POINT, Datové schránky a Základní registry. Tyto systémy velmi podrobně popisují a vysvětlují tak jejich zásadní význam.

Úvodní kapitoly seznamují čtenáře se základními pojmy, jejichž znalost je kriticky důležitá pro pochopení probírané materie a obecně představují pojem e-Government a jeho význam. Další text se již zaměřuje konkrétněji na český e-Government a jeho jednotlivé součásti, kterými jsou zejména informační systémy veřejné správy (ISVS). Autoři čtenáře seznamují podstatou tohoto pojmu a definují, které systémy pod něj dle zákona o informačních systémech veřejné správy zahrnujeme. Zajímavé jsou pro čtenáře také praktické informace o tom, jak je realizována státní správa ISVS a jak je zajišťována kvalita a interoperabilita těchto systémů.

Rozsáhlá kapitola je věnována novince v českém e-Governmentu - zákonu o základních registrech veřejné správy. Tento zákon a jeho praktická realizace má zajistit vznik ucelených registrů, které budou sdružovat některé informace, jež byly doposud roztrženy mezi jednotlivými ISVS. K informacím z registrů osob, obyvatel, územní identifikace adres a nemovitostí a z registru práv a povinností pak budou orgány veřejné správy, ale i soukromoprávní subjekty přistupovat přes univerzální bránu v podobě informačního systému základních registrů. Tento ambiciózní projekt je v běhu zatím krátkou dobu na to, aby se dala posoudit jeho úspěšnost, lze nicméně říci, že jeho přínos pro český e-Government by mohl být zásadní.

Jako důležitou součást projektu elektronizace státní správy zmiňují autoři průběžně rozšiřovaný projekt e-Justice, jehož cílem je do poměrně rigidní české justice zavádět moderní prostředky ICT za účelem zvýšení její výkonnosti, efektivnosti a dostupnosti. Nutno říci, že je projekt zatím ve fázi hrubé rozpracovanosti a ústřední prvek e-Justice, za nějž se považuje univerzální elektronický soudní spis, je zatím hudbou vzdálené budoucnosti. Autoři nicméně popisují součásti e-Justice, které již fungují a podporují jak vnitřní činnost soudů, tak dostupnost justice široké veřejnosti.

Značná pozornost je v knize věnována ústředním otázkám celé problematiky e-Governmentu, tedy komunikaci veřejné správy s jejími adresáty a práci s elektronickými dokumenty. Komunikaci mezi orgány veřejné moci a fyzickými či právníky osobami lze v rámci e-Governmentu realizovat prostřednictvím systému takzvaných datových schránek. Přestože start tohoto projektu byl poměrně rozpačitý a do dnešního dne nejsou dořešené některé zásadní otázky jeho fungování, jednoznačně prokázal, že komunikace soukromého a veřejného sektoru prostřednictvím ICT není utopie a může velmi úspěšně konkurovat tradičním způsobům komunikace.

Práci s elektronickými dokumenty se věnují dvě rozsáhlé kapitoly. První s názvem *Listiny a elektronické*

dokumenty se obecně věnuje specifikům vzniku a nakládání s elektronickými dokumenty a zejména prostředkům k zajištění jejich důvěryhodnosti, původnosti a integrity – tedy elektronickým podpisům. Tato problematika je v knize popsána detailně, a to jak z právního, tak i z technického hlediska. Problematikou elektronických dokumentů se dále zabývá kapitola s názvem *Dokazování v prostředí elektronických dokumentů*, ve které autoři hodnotí, jak se s možností dokazování pomocí elektronických dokumentů vyrovnávají předpisy upravující občanské soudní řízení, správní řízení, trestní řízení či daňové řízení.

V závěru knihy věnují autoři pozornost bezpečnosti informačních systémů veřejné správy a způsobům jejího zajišťování. Jelikož fungování těchto systémů je už dnes kriticky důležité pro fungování státu a informace v nich mají značnou hodnotu, lze otázku jejich zabezpečení považovat za klíčovou. I v této kapitole prokázali autoři, že se v problematice odborně orientují jak z právního, tak i z technického hlediska, a že dokáží její materií vysvětlit způsobem srozumitelným i laikovi přestože jde o téma mimořádně odborné.

Kniha je sice poměrně rozsáhlá, je však strukturována přehledně, postupuje od obecného ke zvláštnímu a neklade na čtenářovy technické či právní znalosti přehnané požadavky. Proto ji lze doporučit nejen odborníkům a nadšencům pro oblast e-Governmentu, ale také laické veřejnosti, která má o téma zájem a chce se seznámit s aktuální situací v ČR. Jednoznačně lze ocenit, že ač se autoři tématu věnují komplexně a respektují jeho multioborový charakter, přesto jej dokáží zpracovat srozumitelně a čtivě. Autoři monografie také dokázali zúročit svoji zainteresovanost na realizaci projektu e-Governmentu a nabídnout tak kromě teoretických poznatků rovněž náhled do praktického fungování jeho součástí. K tématu navíc nepřístupují nekriticky a nezděraňují se poukázat na neduhy, které se v jednotlivých oblastech objevují (viz např. kap. *Datové schránky*).

Elektronické řešení sporů v aktuální literatuře

Tomáš Hülle

Literatura k oblasti řešení sporů patří mezi nejvyhledávanější, protože poskytuje vhled do mnoha rozdílných právních oblastí. Spory se řeší v odvětví práva korporátního, nemovitostního, insolvenčního, ale s jistou nadsázkou třeba i často dokonce ústavního či správního. Oblast řešení sporů tak s ohledem na svou šíři a drobné odlišnosti v závislosti na jednotlivých oblastech nabízí obrovské množství prostoru pro další zkoumání.

Součástí této množiny jsou následně alternativní způsoby řešení sporů, které jsou založeny na vůli stran neřešit spor před soudem, ale využít místo toho kupříkladu mediátora či rozhodce k vyřešení sporu. Ještě specifitější následně zůstává řešení sporů elektronické, kde může tyto pozice zastávat i počítač nebo jsou alespoň

do značné míry procesy elektronizované. Jeho využití se předpokládá zejména v online obchodování.

Literatura k elektronickému řešení sporů je již vysoce specializovaná a knih se zde objevilo za celou dobu existence elektronických soudů méně než 10. V posledních letech na trh ale vstoupily dvě nové knihy, které v následující dvourecenzi hodnotím a zejména oceňuji jejich aktuálnost a odbornou erudici.

LODDER, Arno R.; ZELEZNIKOW, J.: *Enhanced Dispute Resolution Through the Use of Information Technology*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010, 203 s. ISBN 978-0-521-51542-9.

V celém tomto století pozorujeme, jak technika postupně vytlačuje člověka z úloh a řemesel, která mu byla po celá staletí vlastní. Určitá povolání postupně zanikají a není jich již více třeba. Zatímco dříve byla nahrazována klasickými nástroji, které musejí být většinou obsluhována člověkem, v posledních dvaceti letech dochází k obrovskému nástupu informačních technologií a zejména počítačů. Naprostou revolucí se stal potom zejména internet, který spojil celý svět do provázané sítě, jež má jen v některých místech vlivem blokáce služeb drobné nedostatky.

Jako si dříve nikdo nedokázal představit neexistenci cestáře či koželuha, dnes už většina lidí ani netuší, co tato povolání vykonávala. Podobný osud by mohl stihnout v nadcházejícím století i další z mnoha povolání, zmizet mohou lékaři, ekonomové, psychologové a pro některé i nepředstavitelné v podobě zmizení právníků.

Každé z těchto povolání je svým způsobem nahraditelné a to minimálně z pohledu určitých činností, které vykonávají. V případě některých dalších samozřejmě nikoli. Není složité to odhalit zejména ve vztahu k právníkům. Napovědět může kniha publikovaná již před několika lety od Richarda Susskinda *The End of Lawyers*, kde se podrobněji věnuje svým vlastním predikcím budoucnosti právního řemesla.

Co jsou však v Susskindově knize pouze domněnky se celosvětově stává realitou například u sporné agendy, kde se vše elektronizuje. Stačí se podívat na projekt e-governmentu české vlády. Existují elektronické státní rejstříky, elektronizují se soudy a jejich rozhodovací činnost a dokonce i veškerý kontakt státní správy s podnikateli v podobě datových schránek. Jedna z mála oblastí s menší mírou elektronizace byla alespoň v Česku agenda rozhodovací činnosti, kde soudy sice výpočetní techniky a informačních technologií využívaly, ale samotné rozhodování stále spočívalo na lidském uvážení a stále bylo nutné ve většině případů absolvovat líčení u soudu.

Taková není ale realita všude na světě, což se snaží ve své knize popsat i Australan John Zeleznikow, který se soustředí zejména na procesy v jeho domovině. V knize nazvané *Řešení sporů prostřednictvím využití informačních technologií* se snaží vysvětlit, jak se dají také efektivně řešit spory. Čerpá přitom z vlastních zkušeností. Při jeho přednáškové činnosti v Evropě často navštěvoval i svého kolegu Arno R. Loddera a na základě jejich diskuze vznikla recenzovaná kniha. Hned úvodem